

Závěrečné zkoušky na ZŠ

- JPZ jsou přesunuty jako součást výstupního hodnocení na ZŠ.
- Skládají se zhruba v půlce školního roku (spočítat harmonogramem odzadu, kdy je to reálné nejpozději).
- Skládají to všichni žáci, odpadá vytváření opomíjené skupiny žáků směřujících do nematuritních oborů (vedlo by to i k sjednocování kvality škol ve stávajícím decentralizovaném systému).
- Stát získává data o úrovni všech žáků v uzlovém bodu výstupu z povinné školní docházky, meziroční srovnatelnost.
- Společná část je rozšířena vedle ČJ a MAT ještě o první cizí jazyk.
- Profilová část – žák si musí vybrat minimálně dvě oblasti, které bude skládat
  - Nabídka kopíruje spektrum oborů připravované inovace oborové soustavy: přírodovědná, společenská, technická, umělecká, popř. ještě infromatická či komplexní řešení problému (kompetence řešit problém, čtenářská gramotnost, práce s daty a IT, analýza – syntéza, prezentační dovednost).
  - Testy profilové části jsou maximálně gramotnostně laděné, praktičtější – inspirace PISA, Scio – NSZ – analytický oddíl.
- Společná a profilová část výstupního hodnocení jsou nadále připravovány Cermatem.
- Výsledek nesmí mít fatální vliv na ukončení 2. pololetí 9. ročníku ZŠ.
- Je zrušena 60% klauzule povinné váhy v přijímacím řízení (neplní dávno žádnou roli – gymnázia mají takřka 100 %, alternativnější školy limituje v profilaci, méně žádané školy beztak berou každého). V kontextu párovacího mechanismu je to nově navíc neopodstatněné.
- Školní část – ZŠ si může ve svém výstupním hodnocení nad rámec přidat svoji část se zohledněním školního kurikula (ročníková práce, školní projekt, týmový projekt, výrobek, výstup z místně zakotveného učení apod.).
- Výsledky a výstupy školní části by bylo možné dobrovolně dokládat i střední škole v přijímacím řízení (portfolio).
- Objektivitu JPZ hlídají středoškolské učitelé vysílání do každé třídy podle přidělení Cermatem (bude jich ale dost – množství tříd ZŠ vs. počet SŠ učitelů? – možno

NÁVRH MODELU PŘIJÍMACÍHO ŘÍZENÍ NA SŠ

omezit – třídy pod XY žáků budou sloučeny i mezi jednotlivými ZŠ – tlak na podměrečné školy). Přidělovány mohou být automatizovaným systémem náhodného výběru respektujícím dopravní dostupnost, kde by učitelé podepisovali čestné prohlášení, že nejsou v konfliktu zájmů (např. dřívější práce na dané škole, společný projekt se školou, dítě či příbuzný na dané škole atp). V takových případech by se vyloučil pro podjatost a systém by ho přidělil jiné škole.

- Děti skládají zkoušky v důvěrně známém prostředí své školy – mnohem méně stresové prostředí, zlepšený wellbeing, vyšší vypovídací hodnota o skutečných znalostech a dovednostech (menší vliv stresové odolnosti na výsledek).
- Vhodné je s ohledem na změnu charakteru zkoušky z rozřazovací na výstupní hodnocení odbourat striktní časový limit poskytnutím dostatečného času tak, aby každé dítě mělo šanci uspět – například dvojnásobkem doby s tím, že většina odevzdá hotovou práci dávno před limitem. Tím se i zmenší vliv případné specifické předtestové přípravy ze strany doučovacích agentur a přípravných kurzů.
- Na ZŠ je posíleno kariérové poradenství, aby pracovníci pomohli uchazečům a zákonným zástupcům (nezbytné u dětí z nepodnětného prostředí) s výběrem složení profilových zkoušek a následně i středních škol, na které podat přihlášku. Pro tento proces musí být vyčleněna v harmonogramu dostatečně dlouhá doba, aby se kariérový/výchovný poradce stihl věnovat všem uchazečům, kteří budou mít o službu zájem.
- Jeden nebo dva pokusy? Zvážit logistické a organizační hledisko, ale dva pokusy pro žáky jako nyní by byly významně vhodnější z hlediska jejich stresové zátěže a wellbeingu. Založit i na podrobné analýze rozptylu výsledků v testech na již existujících datech a rozsahu hypotetického dopadu na výsledek (párování) v přijímačkách.

NÁVRH MODELU PŘIJÍMACÍHO ŘÍZENÍ NA SŠ

Přijímací řízení na SŠ

1. Ředitel SŠ vypíše kritéria přijímacího řízení (nejpozději v září) – obsahuje i povinné oblasti profilové části, které musí mít zájemci o danou školu složené ze ZŠ.
2. Žák si zvolí na ZŠ v přihlášce k výstupním zkouškám oblasti, kde chce skládat testy (podzim).
3. Proběhnou JPZ (ideálně první polovina února – po pololetí, před jarními prázdninami).
4. Žáci znají své výsledky JPZ, s jejich znalostí podávají teprve přihlášky.
5. SŠ mohou pořádat následně školní část přijímacího řízení – sem jsou přesunuty i talentové zkoušky na umělecké a sportovní školy.
6. Ředitel SŠ má možnost omezit přihlášené připuštěné ke školní části na základě výsledků JPZ ze ZŠ – aby to bylo zvládnutelné organizačně pro školy s největším převisem poptávky. Například stanovením maximálního počtu uchazečů do školního kola podle pořadí s ohledem na kapacitu (př.: ke školní části jde prvních 200 uchazečů). Zároveň by bylo vhodné stanovit minimální počet zvaných do školního kola jako povinný násobek počtu přijímaných (např. škola musí vybírat minimálně z trojnásobku počtu přijímaných, pokud se tito přihlásí).

Opatřením v bodě šest odpadá logistický problém na nejžádanějších školách a může být navýšen výrazně možný maximální počet podávaných přihlášek u každého absolventa.

Přínosy tohoto modelu

- snižování nerovností ve vzdělávání, zmenšení vlivu rodinného zázemí
- plošná data o výsledcích vzdělávání v uzlovém bodě konce PŠD
- zlepšení wellbeingu žáků
- sladění nabídky a poptávky mezi uchazeči a školami
- možnost SŠ se více profilovat a vybírat si přesněji své žáky

NÁVRH MODELU PŘIJÍMACÍHO ŘÍZENÍ NA SŠ

- podáváním přihlášek až v okamžiku známosti výsledků v JPZ se na jedné straně zmenší ambice rodičů, pro skutečně úspěšné i z nepodnětného prostředí či s nízkým sebevědomím to bude povzbuzení podat si přihlášku na školu snů
- nezkreslené informace o (ne)souladu mezi strukturou nabídky a poptávkou pro řízení sítě SŠ na úrovni krajů, pro školy samotné i MŠMT, které by mělo plnit roli iniciátora změn i centrálního regulátora s motivačním tlakem na zřizovatele.

Přijímací zkoušky na víceletá gymnázia

- Nadále se domníváme, že nejlepší by bylo víceletá gymnázia coby nesystémový prvek zvyšující nerovnosti úplně zrušit, či alespoň postupně utlumovat.
- Pokud zůstanou zachována, ponechat klidně i stávající model JPZ konaný na střední škole (nezatěžovat ZŠ, zvláště vždy jen pár žáků z každé školy).
- I zde přidat subtesty – minimálně o cizí jazyk.

Další doporučení

- Zavést v Cermatu konzultační skupinu učitelů z praxe na proběhlé testy – zpětná oponentura.
- Podobně ustavit fokusní skupinu z rodičů – ladit uživatelskou přívětivost celého procesu, podoby DiPSy.
- Svolat na Cermat panelové setkání expertů na psychometrii (Martin Chvál, Hynek Cígler, Patricie Martínková, ... pozvat i slovenský partnerský NÚCEM) – diskutovat další zkvalitňování z pohledu psychometrie. Případně si aspoň nechat vypracovat dva nezávislé posudky psychometrické stránky JPZ.
- Podrobit používané testy empirickému experimentálnímu výzkumu dopadu časového limitu na vyplnění testů na výsledek ve vazbě na nekognitivní charakteristiky žáků a případnou ne/účasť v přípravných kurzech z oblasti strategie skládání testů JPZ.

NÁVRH MODELU PŘIJÍMACÍHO ŘÍZENÍ NA SŠ

- Vydat manuál pro SŠ „Jak lépe organizovat přijímací zkoušky“ – promo školní části, práce s predikční validitou na SŠ (uchazeči u přijímaček vs. u maturity), případně na toto zřídit e-learning.
- Vydat manuál pro ZŠ „Jak na výstupní zkoušky“ (jak na minimalizaci stresové zátěže...), případně na toto zřídit e-learning.
- Nadále je třeba budovat kariérové poradenství na ZŠ a pracovat s daty z přijímaček z DiPSy na úrovni kariérových poradců ZŠ i vedení SŠ.
- Cíleně pracovat s kraji (krajskými radními pro školství) nad daty z DiPSy – proměna oborové soustavy kraje ve vztahu k státní vzdělávací politice i trhu práce.
- V DiPSy by měl být doplněn i modul usnadňující koordinaci stanovení školně specifických termínů školní části přijímacího řízení, aby byly minimalizovány časové kolize, na které si školy zvou konkrétní uchazeče, aby žák nebyl pozván v jeden okamžik na více škol.
- Možno vyvíjet nadstavbu posilující formativní prvek a kariérové poradenství. Aplikaci, která by na základě výsledků uchazeče ukázala graficky v kvadrantech, kde se výsledky dotyčného nachází, na jaké silné stránky to ukazuje, vhodné spektrum oborů a doporučení, jak své talenty dále rozvíjet.

Resumé

- Přesun na ZŠ coby výstupní hodnocení
- Skládají všichni žáci
- Přihlášky se podávají až poté, co znají žáci výsledky JPZ
- Rozšíření spektra předmětů, více gramotnostní pojetí
- Profilující část
- Na SŠ probíhá školní část, zejména na žádaných školách, kde zajistí rozřazovací funkci

24. května 2024